

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s pošlino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 24 K, pol leta 12 K in za četr leta 6 K. — Naročnina izven Jugoslavije 32 K. — Naročnina se pošilja na Upravništvo „Slovenski gospodar“ v Mariboru. — List se dopiše do odpovedi. — Udje „Kotliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo, če obsegajo 4 strani 40 vin, na 8 straneh 60 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Za inserate se plačuje od enostopne petitvrate za enkrat K 1.80. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 50 vin. — Inserati se sprejemajo do torka popoldne. Nezaprete reklamacije so pošlino proste.

Kmet na razpotju.

Ze rajna Avstrija je izmzgala naše dobro slovensko kmečko ljudstvo z neusmiljeno kruto vojno do skrajnosti. Pobila, ohromila in potvorila je najboljše delavne kmečke moči do delanezmožnosti, pobrala mu je živino in poljske pridelke, naš kmet je bil ob razsulu le še na pol živ in poln telesnih in gospodarskih ran.

Sprejela je naše vsestransko ranjenega in bolečavega kmeta Jugoslavija. Tedaj v prvem ubratnem nam obzoru, ko so zakrmarili našo novo državo mežje vesti in odgovornosti pred Bogom in javnostjo, zavladala je po naši želji in izžerpani Sloveniji trenutno blagostanje in obilica. Dobiti je bilo vsega za življenje najpotrebnejšega, kar smo po deželi že prebridko pogrešali v trhli in mirujoči Avstriji. Vendar jugoslovanski blagostan bil je te žalobne sanje nekaj mesečni svitli žar na obnebu komaj rojene Jugoslavije. To občno zadovolje v okrilju nove naše države trajalo je le tako dolgo, dokler so stali pri vladnem krivalu možje, ki so združili trobraški narod pod skupni državni krov in ki tudi na ministrskih stoeleli niso pozabili na težnje, zahteve in življenske potrebe onega stanu, ki tvori temelj naši državi, to je naš kmečki stan.

Komaj pa je bila strmoglavljena naša prva vlada v Beogradu, vlada zastopnikov osebno kmečkoga naroda, in se prismočila na ministrski voz vlada zastopnikov meščanstva, uradništva in delavskih slojev (demokratov in socializmov), zaječala je pod kolami te vladne samokolnice cela Jugoslavija in najbolj pa vedno zatirani kmečki stan.

Sedanja demokratično-socialistična vlada je dosedaj znala deliti med kmete mesto obleke, usnja, soli, poljskih strojev in drugih potrebščin edino le nove neopravičene in neizmerno visoke davke. Tema davčnemu darilu demokratov kmetu bi radi se pridjali socialisti svojega — osemurni delavnik tudi za poljske delavce, katere rabi kmet. Povrh pa še pridigujejo in raznašajo socialni demokrati kmeta na vseh svojih shodih in zborovanjih, da je kapitalist, vojni dobičkar, kateremu je treba še marsikaj odvzeti in ga povreči popolni komandi socialistov. Saj pa itak lahko razsodi vsak trezno misleč kmet sam, kaj so mu dosedaj ponudili vlada demokrati in socialisti. Nič! Samo zlo in nova davčna bremena.

Bi ljudje demokrati in socialisti razpisujejo sedanje nove volitve v občinske odbore in državni zbor.

Sedaj pri tej volilni priliki, ko jim gre za vajeiti vladne samokolnice zopet poznajo kmeta, pišejo po svojih glasilih kmeta ljubeče ter vabeče, so se razlezli in razpasli po deželi potom svojih agitatorjev, ki obljublajo kmetom deveto demokratično-socialistično nebo: v srcu in v resnici pa že pripravljajo pekel novih muk, v katerega bi pognali naše kmečko ljudstvo, ako bi jim slo tudi tokrat na lim in potegnulo s temi pijavkami pri občinskih in državnozbornskih volitvah.

Sedaj ob času volitev se godi našemu kmetu tako kot nekoč starogrškemu junaku Herakleju, ki je stal na razpotju in ste mu ponujali na prostovoljno izbiro lepoto in čednost. Junak Heraklej se je oklenil rajši čednosti, časi je znal, da ga čaka za to izvolitev napor in delo.

Našemu slovenskemu Herakleju — kmetu ponujajo demokrati (liberalci in samostojni) ter socialisti lepoto, ako bo volil z njimi. No, pa saj to lepoto pozna naš kmet, jo je že tudi dovolj okusil pod sedanjo demokratično-socialistično vlado. Ta kmeta ponujena demokratično-socialistična lepota bodo novi davki in nova bremena.

Slovenska ljudska stranka in Kmečka zveza pa ponujata, a ko bo šel z njima v volilni boj čednost, ljubezen, smisel in delo za izboljšanje kmečkoga gorja in člajšanje sedaj mu natovorjenih davčnih bremen. Ča je temu res tako je dokazala naša stranka in Kmečka zveza že pod rajno Avstrijo, ko so je edina borila za dobrobit zatiranega kmeta, dokazala pa tudi pod svobodnim soncem Jugoslavije, ko je bil naš dr. Korošec minister prehrane na občno jugoslovansko zadovoljnost.

Se enkrat vsi pod sedanjo demokratično-socialistično vlado nezadovoljni kmetje, kmalu boste stali na razpotju občinskih in državnozbornskih volitev. Skažite se na tem za prihodnji dobrobit kmečkoga stanu vevlačnemu razpotju prave junake — Herakleje, ki bodo volili čednost — Kmečko zvezo, moče, ki poznajo in se bojijo Boga in vesti. Kajti edino oni ljudski zastopnik, ki se čuti odgovornega za svoja dejanja pri vladi pred Bogom in vestjo, se bo tudi potegoval za zboljšanje sedaj prebridkita kmečkoga teženj in bremen. Odgovornost čuteče moče pred Bogom in vestje boste dobili in našli edinole v naši Kmečki zvezi. Slovenski Herakleji v boj za čednost — za našo Kmečko zvezo!

Poglejmo resnici v obraz!

J. Vesenjsek.

Iz raznovrstnih listov lahko povzamemo dejstvo, kako socialnodemokratiški minister Korač zagovarja izuenjavo naše krone v razmerju 1 : 4, ter med drugimi trdi, da so si kmetje nadrlji itak preveč denarja. Enako mnenje o naših kmetih zastopa tudi glavni list slovenskih socialnih demokratov „Naprejš“. V številki 6, z dne 9. januarja 1920 piše namreč proti njim sledeče:

Draginja in obleka.

Veliko se piše o draginji. A skoro nič se ne zmenja kmeta, ki je tudi velik pospeševatelj te nezgode. Neverjetno je, kako dandanes premožni kmet odira takozvane male ljudi. Pred vojno zadolžen, nemovit in do sile ponižen, je med vojno obogatel. Zrasel mu je greben in prej mehko srce mu je postalo kamen. Računati obogemu delavcu, učitelju ali uradniku 3 K za jajce, druga živila pa tudi za nezasluzene cene, to je njemu pravično. In, da še sploh preda, to je še posebna njegova milost, ki jo skaže rezežu, navezanemu na malo plačo. Petičnemu kmetu se dandanes dobro pozna, da ne trpi nobenega pomanjkanja. Njemu danes denarja ni več treba, tako pravi sam. Zato tudi ne mara niti drago prodati svojih živil in živine, ker je slišal, da bo denar padel in bi potem ne imel niti blaga niti denarja. Zato bi bil prav skrajni čas, da se tudi temu odpomore. Revni delavec in uradnik stradata in garata vse božje leto in nimata ničesar obleči, kmet in trgovec pa se juna prezirljivo smejeta v obraz.

Ne vem, ali govori iz Koračevih in „Naprejševih“ trditve več nevednosti ali nameravane neresnice. Na vsak način pa je naša javnost dolžna spoznavati resničen položaj kmečkoga ljudstva in brez olepševanja in brez pretiravanja, moramo gledati resnici v obraz!

Stokrat je bila že ovržena trditev, da je kmet povzročitelj draginje in da je kmečko ljudstvo krivo današnjega stanja. Za vsak pridelek lahko strokovno in stvarno dokažemo, da povišanje cen kmečkih pridelkov ni v istem razmerju, kakor povišanje cen potrebščin, katere mora kmet kupovati. Kdor gre globoko v kmečko naše življenje, in naše sedanje narodno-gospodarske razmere, pač mora priti do drugih zaključkov, kakor minister Korač in list „Naprejš“.

LISTEK.

Dvestoletnica božje poti Sv. Janeza Nepomučana na Radelju pri Mariboru.

Vrzelak.

Meseca maja prihodnjega leta 1921 bo minilo 200 let, odkar se je začela nekaj tako slavna božja pot pri Sv. Janezu Nepomučanu na prijazen hriboček ob pobočju gore Radelj, župnije Maribreg. Ne bilo bi prav, ako bi ta spomenik šel neopažen mimo sedanjega roda in bi božja pot ter krasna romarska cerkev prenehali, ta spomenik rodov, ki so živeli 180 do 200 let pred nami. Ako so predniki postavili veliko in lepo romarsko cerkev v znak hvaležnosti in posebnega čiščenja do velikega svetnika sv. Janeza Nepomučana, naj bi ista ne razpadla v sled zanikarnosti sedanjega rodu.

Ce prideš zvečer dne 15. maja k Sv. Janezu, se boš čudil, koliko romarjev se je tam zbralo od blizu in daleč, Slovencev in Nemcev. In vstopivši v cerkev se boš čivil njeni prostornosti, širokosti in visokosti, njenim krepkim zidovom, lepi razsvetljavi, starijskim oltarjem in dragoceni mašni opravi.

Znano je, da je bil sv. Janez kanonik v Pragi in da ga je dal hudobijam in strastem udani kralj Venčeslav vreči v reko Vltavo. Svetnika so začeli že koj po smrti častiti in so njegov grob v praški stolnici zvesto čuvali. Leta 1719 pa so ga odprli v pričlo posebne komisije in so našli svetnikove kosti, jezik pa še čudežno ohranjen. Ta znameniti dogodek je posebno vznudil svetnikovo čiščenje, papež Benedikt

XIII. je leta 1721 proglasil sv. Janeza za blaženega in njegova slava se je razširjala po vsem svetu. V Evropi in Ameriki se najdejo ob vodah in mostovih kipi in nekaj so župnije kar tekmovaly med seboj, kje bodo prej postavili sv. Janezu kip ali oltar, tako kakor se dandanes po vsem svetu stavijo spomeniki luški Mariji.

Maribrezani so bili med prvimi. Se isiega leta 1721, ko se je dovolilo splošno svetnikovo čiščenje, je premožni kmet Marko Gerold postavil njemu na čast zapeto kapelo za sto ljudi. Kje je stala ta kapela, v tem si niso edini. Zgodovinarji trde, da taci, kjer stoji sedaj romarska cerkev, domačini pa, da na visini, oddaljeni približno pet minut vzhodno od cerkve, v kromer se je še pred nedavnim vsako leto vršila procesija z Najsvetejšim na lepo nedeljo v osmini praznika prešvetega Rešnjega Telesa. Verjetnejša je druga trditev. Posvetil je kapelo Jurij Maury, tedaj župnik v Maribregu. Lepo doprsno sliko sv. Janeza za na oltar, ki sedaj visi poleg vhoda v zakristijo, je darovala samostanska prednica dominikank v Maribregu Katarina Suzana grofica Grotta.

Kmalu se je razširil glas, da se godijo pri tej kapeli posebna uslišanja in znamenja. Ljudje so s čedalje večjim zaupanjem in v večjem številu senkaj romali, prinašali so tudi obilne darove. Treba je bilo večje cerkve. Leta 1729 je prišel iz St. Andraža na Koroškem, kjer je bil takrat sedež lavantinske škofije, knezoškof Jožef graf Attems in je slovesno položil temeljni kamen za novo veliko cerkev. Leta 1732 je bilo že pozidano duhovnišče in v njem postavljen sedanji veliki oltar. Iz Neroldove kapele so slovesno prenesli svetnikovo podobo v oltar, cerkev pa zidali naprej. Leta 1735 je bila dovršena. Dolga je 40 metrov in ima tri ladje. Dne 4. maja je je z velikim oltarjem vred posvetil prej imenovani škof. Prvi dan je bilo

posvečenje cerkve, drugi dan birma istotam; birmanec je bilo 2777. To leto je prišlo okoli 20 tisoč romarjev. Izmed darov se mora posebno omeniti krasni kelih z latinskim napisom in s podobo Janeza. Kelih se je rabil že na dan posvetitve. Potem dragoceno zlato in srebrno vezeni mašni plašči, darovani od visoke gospode. V novejšem času so prinesli pobožni romarji iz občin Heimschuh, Sausal in Sv. Ana dva dragocena mašna plašča, vezena v zlato, in novo ogrinjalo ali velum za blagoslov. Med strašno svetovno vojno so domačini marsikaj prispevali; tako je posestnica Marija Dietinger pri Sv. Janezu kupila krasno mašno in evangelijsko knjigo, ter nove voščene sveče. Nek drugi darovatelj, ki pa se ne smg imenovati, je plačal novo umetno vezeno ministrantsko obleko in harmonične oltarne zvonce, vse naročeno pri trdi Heini na Dunaju, nadalje nove šopke za sveče in še marsikaj drugega. Zanimiv je križev pot in cerkvene klopi v prezbitteriju, dar nekdanjega samostana maribregkega. Leta 1742 sta se postavila oba stranska oltarja sv. kmeta Izidora in sv. dekle Notburge; njuni sliki je izvršil Janez Krstnik Fromiller. Omeniti se morajo mnoge zaobljubljene ali votivne podobe in kipi, ki izražajo zaupanje in hvaležnost do zaščitnika te cerkve. Na levi ali listni strani velikega oltarja je kip predstavljajoč plemenitaša v verigah, ki je bil doma v grajščini Ledine pri Maribregu in na priprošujo sv. Janeza rešen iz ujetništva. Na evangelijski strani vidiš bolnika na smrtni postelji in bromega popotnika z bergljami, ki sta bila na priprošnje sv. Janeza ozdravljena. Na zadnji strani oltarja visi na platno slikana votivna podoba sv. Janeza v kanoniški opravi z zlato veržico okrog vratu. Na vsaki strani oltarja visi na steni krasen pozlačen relikvijar ali shramba za ostanke svetnikov. V ladji na evangelijski strani je lepa na platno slikana podoba

